

नवी मुंबई महानगरपालिका जाहीर प्रकटन

नवी मुंबई महानगरपालिका स्वच्छता व साफसफाई उपविधी, २०१७

(Navi Mumbai Municipal Corporation Cleanliness and Sanitation Bye Laws-2017)

नवी मुंबई महानगरपालिका क्षेत्रात घनकचरा व्यवस्थापन, मलनिःसारण व्यवस्था, वाहतूक व्यवस्था, बहु आयामी शैक्षणिक सुविधा, उत्तम आरोग्य सुविधा, पर्यावरण व सर्वच दैनंदिन जीवनाशी निगडीत बाबींचा स्तर उच्च असल्याने निवासी तसेच उद्योग, व्यवसाय यामध्ये मोठ्याप्रमाणात वाढ होत आहे. त्यामुळे वाढती लोकसंख्या आणि बेकायदेशीर उद्योगधंदे, फेरीवाले, बेरोजगार नागरिक इ. यांची संख्या देखील झपाट्याने वाढत आहे. त्याचा परिणाम शहरातील पायाभूत सोई सुविधा तसेच शहराच्या सौंदर्यावर होत आहे.

शहरातील वाढत्या लोकसंख्येमुळे शहरात बेकायदेशीर उद्योग, व्यवसाय, फेरीवाले यांच्यावर नियंत्रण ठेवणे तसेच स्वच्छतेच्या नियमांचे नागरिकांकडून उल्लंघन होत असून त्यामुळे शहरातील स्वच्छता व आरोग्यावर त्याचा विपरीत परिणाम होत आहे. सबब, सार्वजनिक स्वच्छता व आरोग्य याबाबत जनजागृती व उपविधीची काटेकोर अंमलबजावणी होण्याकरीता नवी मुंबई महानगरपालिकेचे घनकचरा व्यवस्थापन व साफसफाई नियोजन उपविधी-२०१७ यास मा. महासभेने ठराव क्र. २ दि.२०/१२/२०१७ अन्वये मंजूरी दिलेली आहे.

त्यानुसार सदर उपविधीमध्ये नागरिकांच्या वर्तणुक / सवयी बदलून स्वच्छतेविषयक जागरूकता वाढविणेकरीता दंडात्मक तरतूदी करण्यात आलेल्या असून त्या पुढील प्रमाणे आहेत.

- १) सार्वजनिक जागेत अस्वच्छता पसरविणे.
- २) खाजगी मालमत्तेच्या ठिकाणी कचरा/डेब्रिज टाकणे.
- ३) वाहनातून फेकला जाणारा व वाहतूकीच्या वाहनातून सांडणारा कचरा नियंत्रण.
- ४) सार्वजनिक ठिकाणी उपद्रव निर्माण करणे, महापालिकेच्या मालमत्तेचे विद्रुपिकरण करणे, सांडपाणी रस्त्यावर सोडणे.
- ५) साफ अंगणाची हमी.

वरील बाबींची काटेकोरपणे अंमलबजावणी केल्यास खालील बाबींवर नियंत्रण ठेवणे शक्य होईल.

- उघड्यावर शौचास व लघवीस जाण्यास निर्बंध.
- सार्वजनिक ठिकाणी आंघोळ करणे, थुंकणे, मलमुत्र विसर्जित करणे, गाड्या किंवा इतर साहित्य धुणे इ. साठी दंडात्मक कारवाई करून नियंत्रण.
- झोपडपट्टी भागातील व शहराच्या इतर भागातील अनधिकृत बांधकामे, बेकायदेशीर व्यवसाय व त्यातून निर्माण होणा-या C & D waste कच-यावर नियंत्रण.
- बाजार समिती, मंडई इ. ठिकाणी निर्माण होणा-या कच-याचे (Bulk Generates) व्यवस्थापन.
- विक्रेते / फेरीवाले यांना कच-याचे वर्गीकरण करणे बंधनकारक.
- घरगळ्यामध्ये कचरा टाकण्यास निर्बंध.
- मालकीच्या / पाळीव प्राण्यांपासून सार्वजनिक ठिकाणी अथवा रस्त्यावर होणारे मलमुत्र तसेच कचरा साफ करणे मालकास बंधनकारक.
- सार्वजनिक मेळावे व कार्यक्रमाच्या ठिकाणी स्वच्छता राखण्याची जबाबदारी संबंधित संघटकांची, आयोजकांची राहिल त्याकरीता संबंधितांना स्वच्छता अनामत रक्कम जमा करणेबाबत तरतूद.
- कच-याचे वर्गीकरण कचरा निर्माण होणा-या ठिकाणीच करून (Source Segregation) ओला कचरा हिरव्या कचरा कुंडीत, सुका कचरा निळ्या कचरा कुंडीत व e-Waste लाल कचरा कुंडीत टाकणे बंधनकारक.
- Bio-Medical Waste, e-Waste आणि Hazardous Waste निर्दिष्ट रितीने टाकणे.
- सार्वजनिक ठिकाणी रस्त्यावर वाहने उभी करताना कचरा साफसफाई करतेवेळी अडथळा निर्माण होणार नाही तसेच बेशिस्तपणे वाहन पार्किंगवर नियंत्रण.
- सार्वजनिक जागाचा अनधिकृतपणे वापर करण्यास निर्बंध.
- अनधिकृतपणे भिंतीवर भिंतीपत्रके अथवा चित्र लावणे अथवा होर्डिंग बॅनर्स लावणे त्याचप्रमाणे विना

- परवाना जाहिरात हस्तपत्रके वाटणे व जाहिरात वाहन इ. वर नियंत्रण.
- अनधिकृतपणे महानगरपालिकेच्या हद्दीतील जागेवर अतिक्रमण तसेच जागांचा (पदपथ व रस्ते) गैरवापर करण्यास निर्बंध.
 - सार्वजनिक ठिकाणी धुम्रपान निषिद्ध अंमलबजावणी.
 - प्लॅस्टीक वापर बंदीची काटेकोर अंमलबजावणी.
 - पाणी वाया घालवणे व अनधिकृत पाणी वापर करण्यास मज्जाव
 - बांधकाम व्यवसायिक व दुकानदाराने विना परवाना सांडपाणी तसेच मलमुत्र, घाण पाणी गटार किंवा नाल्यात सोडण्यास मज्जाव.
 - महानगरपालिका कार्यक्षेत्रात कोठेही विनापरवाना डेब्रीज टाकणेवर नियंत्रण, कचरा, माती वाहून नेणा-या वाहनास रस्त्यावर कचरा माती पडू नये याकरीता वाहनावर अच्छादन टाकून नेणे बंधनकारक.

विनिर्दिष्ट नियमभंग केल्यास आकारल्या जाणाऱ्या दंडात्मक तरतूदी			
उपविधी क्र.४.०			
साफ अंगणाची हमी देण्यासाठी अस्वच्छता पसरविण्यास आणि कचरा इतस्ततः टाकण्यास प्रतिबंध, सार्वजनिक जागी/उघड्यावर मलमुत्र विसर्जन न करणे इ.			
अ.क्र.	उपविधी	विवरण	दंड (रुपये)
१	४.१, ४.२ व ४.३	सार्वजनिक जागेत , रस्त्यावर अस्वच्छता पसरविणे.	रु.२००/-
२	४.५	सार्वजनिक जागेत थुंकणे	रु.२००/-
३	४.५	सार्वजनिक ठिकाणी उघड्यावर स्नान करणे	रु.२००/-
४	४.५	उघड्यावर लघवी करणे.	रु.१,२००/-
५	४.५	उघड्यावर शौचविधी करणे.	रु.१,२००/-
६	४.५	सार्वजनिक ठिकाणी पाळीव प्राण्यांना व पक्ष्यांना खाऊ घालणे.	रु.५००/-
७	४.५	सार्वजनिक ठिकाणी गाडी घुणे.	रु.१०००/-
८	४.५	उघड्यावर कपडे /भांडी धुणे व कपडे वाळू घालणे	रु.२००/-

उपविधी क्र.५.०			
कचरा संकलन, साठवणुक आणि वर्गीकरण			
अ.क्र.	उपविधी	विवरण	दंड (रुपये)
९	५.१ ते ५.२	कचऱ्याचे वर्गीकरण न करणे.	
		अ) वैयक्तीक	रु.२००/-
		ब) मोठ्याप्रमाणात कचरा निर्माण (BWG) करणाऱ्या सोसायटी/घटक	रु.१,०००/-
१०	५.५	विनिर्दिष्ट घरगुती धोकादायक कचरा	
		अ) वैयक्तीक	रु.१,०००/-
		ब) मोठ्याप्रमाणात कचरा निर्माण (BWG) करणाऱ्या सोसायटी/घटक	रु.१०,०००/-
११	५.६	प्रक्रिया न केलेला जैव वैद्यकीय कचरा	रु.२०,०००/-
१२	५.७	बांधकाम आणि निष्कासनातून निर्माण होणारा कचरा इतस्ततः फेकणे व निर्धारित वेळेत न उचलणे	रु.५,०००/-
१३	५.९	उद्याने आणि बाग बगीच्यातील व आवारातील झाडे झुडपे यांच्यातील कचऱ्याचे वर्गीकरण न करणे	रु.२००/-
१४	५.१०	कचरा जाळणे, गांवतलाव व इतर तलावात तसेच पाणथळी कचरा टाकेणे.	रु.५००/-

उपविधी नं.७ विनिर्दिष्ट प्रकारच्या परिस्थिती			
अ.क्र.	उपविधी	विवरण	दंड (रुपये)
१५	७.२	कोंबड्या, मासळी कत्तलीचा कचरा वर्गीकरण न करणे.	रु.१,०००/-
१६	७.३	विक्रेते आणि फेरीवाले.	
		अ) स्वतंत्र कचरा कुंडी न ठेवणे.	रु.१,०००/-
		ब) कचऱ्याचे संकलन करून वर्गीकरण न करणे.	रु.१,०००/-
१७	७.४	घरगळ्या स्वच्छ न ठेवणे.	रु.५००/-
१८	७.५	मालकीच्या पाळीव प्राण्यांपासून होणारी विष्टा व कचरा इत्यादी पासून सार्वजनिक जागेत उपद्रव करणे.	रु.१,०००/-
१९	७.६	सार्वजनिक मेळावे व कार्यक्रमातून होणारा कचरा कार्यक्रम पूर्ण झाल्यानंतर ४ तासाच्या आत किंवा विनिर्दिष्ट वेळेत न उचलणे.	संपूर्ण अनामत रक्कम जप्त
२०	७.८	सार्वजनिक जागेवर / रस्त्यावर वाहने उभी केल्याने व वाहने दुरुस्ती केल्याने होणारा कचरा व त्यामुळे महानगरपालिकेस दैनंदिन साफसफाई करण्यास उपद्रव निर्माण होणे.	रु.१,०००/-
२१	७.१०	अनधिकृतपणे भिंतीवर भिक्ती पत्रके अथवा चित्रे लावणे, रंगकाम, बॅनर होर्डिंग अनधिकृतपणे प्रदर्शित करणे.	रु.५००/- ते रु.५,०००/- व महानगरपालिकेच्या प्रचलित धोरणानुसार
२२	७.११	महानगरपालिकेच्या /सार्वजनिक जागेवर अतिक्रमण	आकारानुसार व महानगरपालिकेच्या प्रचलित धोरणानुसार
२३	७.१२	सार्वजनिक ठिकाणी धुम्रपान करणे.	रु.५००/-
२४	७.१३	सर्व प्रकारच्या प्लास्टिक पिशवीचा वापर निषिध	पहिल्या अपराधाकरीता रु.५,०००/- दुस-या अपराधाकरीता रु. १०,०००/- तिस-या अपराधाकरीता तीन महिने तरंगवास व रु. २५,०००/- किंवा शासनाच्या प्रचलित धोरणान्वये
२५	७.१४	सार्वजनिक ठिकाणी पाण्याचा गैरवापर करणे.	रु.१,०००/- ते रु.१०,०००/- व स्थळ दंड आकारणी तसेच महानगरपालिकेच्या प्रचलित धोरणानुसार / एकात्मिक कामांच्या निविदा शर्तीनुसार
२६	७.१५	रस्त्यावर, पदपथे तसेच सार्वजनिक ठिकाणी हस्तपत्रके/ जाहिरात पत्रके वाटणे.	रु.१,०००/-
२७	७.१६	अनधिकृत जाहिरात वाहन प्रदर्शित करणे.	प्रति अपराध रु. ५,०००/- तसेच स्थळ दंड आकारणी महानगरपालिकेच्या धोरणानुसार
२८	७.१७	मलनिःसारण वाहिनी, गटारे व नाले यांची अनधिकृतपणे जोडणी करणे.	रु. १०,०००/- स्थळ दंड आकारणी व महानगरपालिकेच्या प्रचलित धोरणानुसार / एकात्मिक कामांच्या निविदा शर्तीनुसार

२९	७.१८	बांधकामातुन होणाऱ्या कचऱ्याचे वहन न करणे तसेच रस्ते, पदपथ इ. सार्वजनिक ठिकाणी व मोकळ्या जागेवर अनधिकृतपणे टाकणे.	रु.५,०००/- स्थळ दंड आकारणी तसेच महानगरपालिकेच्या प्रचलित धोरणानुसार.
३०	७.१९	रस्ते, पदपथ, खोदकाम, नाले, गटारे, जलवाहिनी, मलनिःसारण वाहिनी इ. सेवेकरीता अनधिकृतपणे सार्वजनिक ठिकाणी दुरुस्ती करणे.	रु.२,०००/- स्थळ दंड आकारणी तसेच महानगरपालिकेच्या अभियांत्रिकी विभागाच्या प्रचलित धोरणानुसार
३१	७.२०	अनधिकृत फेरीवाले अतिक्रमण तसेच साफसफाई /आरोग्यास बाधा होईल अशाप्रकारे हॉकर्स निदर्शनास आल्यास.	महानगरपालिकेच्या प्रचलित धोरणानुसार / फेरीवाला कायद्यानुसार

सदर उपविधीस महाराष्ट्र महानगरपालिका अधिनियम मधील कलम ४६० (ड) अन्वये नागरिकांकडून सुचना /हरकती मागविणे अभिप्रेत आहे. तरी, नागरिकांना आवाहन करण्यात येते की, नागरिकांमध्ये जनजागृती व उपविधीची काटेकोर अंमलबजावणी करण्यासाठी आपल्या काही सूचना /हरकती असल्यास उप आयुक्त (स्वच्छ महाराष्ट्र अभियान), मुख्यालय, नवी मुंबई महानगरपालिका तसेच संबंधित विभाग कार्यालय येथे सहाय्यक आयुक्त / विभाग अधिकारी यांचेकडे किंवा नवी मुंबई महानगरपालिकेच्या www.nmmc.gov.in या संकेतस्थळावर हे प्रकटन जाहीर झाल्यापासून ३० दिवसात लेखी स्वरूपात नोंदवावी, ही विनंती.

नवी मुंबई.

दिनांक :

(डॉ. रामस्वामी एन.)

आयुक्त

नवी मुंबई महानगरपालिका

